

ESTATUT DE CATALUNYA

Cuando se anunció la voluntad casi unánime en un principio del Parlament de Catalunya de emprender la reforma del Estatut que ahora cumple un cuarto de siglo de vigencia, la ciudadanía se vió gratamente sorprendida ante el ejemplar y prácticamente inédito hecho de que precisamente por tal parlamento, que dispone de legitimidad bastante para emprender por sí solo dicha reforma, se instase a los representantes de la sociedad civil, municipios, movimientos sociales, instituciones y otros partidos extraparlamentarios a que participasen en este trascendental proceso político de manera efectiva mediante las propuestas que considerasen oportunas, aunque fundamentalmente con respuestas a un "Cuestionario" de nueve puntos.

El Partit Carlí de Catalunya, siendo consciente de su responsabilidad como movimiento político mas antiguo en la defensa tanto de la identidad cultural como de la soberanía política catalanas, con participación ininterrumpida en cuantas ocasiones ha sido preciso para su integra preservación, constituyó de inmediato la oportuna comisión de trabajo que ha elaborado un amplio "cuerpo" de propuestas ya presentado ante el Parlament aunque no publicable en EL FEDERAL dada su extensión. Por otra parte, y dado que ya en 1930 tambien el Partit Carlí de Catalunya elaboró un Projecte d'Estatut que siempre será un hito inexcusable en la historia política y constitucionalista catalana, por la misma comisión se ha trabajado para ofrecer al pueblo catalán el Estatut que a nuestro entender precisa la sociedad actual del Principat.

Publicamos uno de los proyectos presentados a tal comisión del Partit, que aunque no desarrollado en la extensión que se pretende, sí recoge esencialmente tanto la filosofía que lo inspira como las propuestas básicas a incluir en el definitivo. Se acompaña igualmente el escrito de presentación del Cuestionario y el Proemio para tal Projecte.

PRESENTACIÓ

Ens trobem vivint, com a testimonis i protagonistes, un d'aquells moments en què tota una generació pot sentir-se satisfeta per haver pogut intervenir en la construcció del seu propi país, perquè aquesta és l'elaboració d'una Constitució, que no d'altra manera pot qualificar-se l'Estatut de Catalunya.

En aquest esdeveniment de transcendència històrica i política, el Partit Carlí de Catalunya no tant sols desitja col·laborar activament sinó que per la seva continuada trajectòria en defensa a l'irrenunciable destí nacional del poble català es troba obligat a fer-ho. Els carlins des de la seva primera insurgència varen propugnar la restauració o preservació en el seu cas, de les antigues lleis nacionals, els furs, per entendre que eren la màxima expressió de la sobirania en els pobles que els havien gaudit o en els que encara no els hi havien estat arrabassats pel centralisme austriacista o borbònic. Els furs eren, a més, un exercici d'autogestió política que només podia produir-se en l'àmbit d'una completa autogestió territorial i que al mateix temps, assegurava a aquesta. Tal realitat política nacional no es podia donar sense una efectiva participació popular segons les possibilitats de cada època.

L'actual elaboració estatutària a Catalunya es pot entendre, així, inspirada en tal concepció d'intervenció i construcció popular preconitzada pel Partit Carlí. Un partit que tal i com ja s'ha suggerit, no arriba casualment o interessada a la conscienciació i compromís actual, sinó que respon a una secular fidelitat; així és, com avui podem destacar aquesta singularitat arrelada en la seva pròpia i ininterrumpuda adhesió, quasi genètica podríem dir, de senceres nissagues catalanes que, com es descobreix cada dia en les investigacions en curs, han estat immerses, amb participació insurgent i resultat de sang i ruïna per a les seves famílies, en la defensa de la catalanitat com a cultura i com a sobirania política, des de la guerra dels segadors (1640), la de 1702-1714 com a maulets, la dels matiners (1846-1849) i en la tercera carlinada, aquestes com a herència de l'esperit de la primera (1833-1840). Els Tristany és l'exemple més conegut, però ni ha moltíssims més, especialment al Solsonès, La Noguera, L'Urgell, La Segarra, Les Garrigues, Segrià, Berguedà, Bages, Osona, Lluçanès, Moianès, Anoia, Conca de Barberà, Baix Camp, Baix Ebre, l'Alt Camp, La Selva, La Garrotxa, Ripollès, Baix Empordà, Gironès, entre d'altres. Ningú no pot negar ni ignorar, tampoc, la participació del Partit Carlí en les més modernes manifestacions del catalanisme polític: Solidaritat, govern de la Mancomunitat, Prats de Molló, resistència contra les dictadures de Primo de Rivera i franquista.

Tot això proporciona al Partit Carlí la credencial d'ésser el més antic i perseverant moviment polític en la defensa de la llibertat i sobirania catalana, la qual cosa

El Parlament de Catalunya.

li dóna dret i també l'obliga a no estar absent en aquesta nova ocasió per a la construcció nacional de Catalunya, més encara si com s'intenta d'acord amb la convocatòria del Parlament, el nou Estatut ha d'ésser el resultat de la participació de totes les forces polítiques i socials de tota la nació catalana.

Aquest continuat esperit de col·laboració i solidaritat, actuant d'acord amb la seva acreditada disposició de servei al poble català, és el que ha mogut al Partit Carlí de Catalunya, de la mateixa manera que va fer el 1930, a elaborar ara un Projecte d'Estatut que presenta com a alternativa al fins ara vigent o, en definitiva, perquè per la comissió parlamentària designada per elaborar una proposta de reforma s'acullin les aportacions més apropiades en el moment actual, que desitjaríem fossin totes.

El Projecte d'Estatut que ara presentem s'inspira en el ja històric de 1930, també carlí, i continua considerant a la Confederació -fórmula que en aquell moment ningú no propugnava- com el marc polític més idoni per a la vertebració de totes les nacionalitats que avui constitueixen l'Estat Espanyol, respectant la lliurement expressada voluntat dels pobles que actualment l'integren per a decidir quant a la seva incorporació. També el Projecte d'Estatut carlista de 1930 feia referència per primer cop en la història del constitucionalisme català als altres pobles d'igual àrea cultural i de compartides arrels històriques, quan en el seu article primer fins i tot preveia la revisió de límits territorials (sense renunciar a la revisió de fronteres) esperit i proposta que ara s'ha volgut mantenir de manera més especial i efectiva, per la qual cosa -també per primer cop en la nostra contemporaneïtat- en la comissió encarregada d'aquest nou Projecte Carlí, a més dels especialistes del Principat, han participat en igualtat d'intervenció representants de les Illes i del País Valencià.

Un cop més el Partit Carlí de Catalunya, mitjançant l'elaboració d'aquest Projecte d'Estatut, ofereix a tot el poble català, mitjançant la presentació en el Parlament, una actitud de fidelitat a la pròpia història i a la catalana, i amb això justifica la seva pròpia raó de ser i de permanència.

PROEMI

D'ençà que es va promoure i que es va iniciar el procés de reforma, la voluntat de debat i participació ha estat manifesta en moltes Associacions, Corporacions i Institucions de la societat catalana, el Partit Carlí de Catalunya vol estar-hi també present en aquest procés de reflexió i diàleg que ha de reflectir les necessitats del nostre poble, redefinint les institucions polítiques, les competències assumides per Catalunya i les seves relacions amb la resta de les Espanyes, d'Europa i de l'àmbit internacional

El Partit Carlí de Catalunya, d'acord amb la seva tradició d'arrel foralista, no pot entendre la reforma de l'Estatut de Catalunya com una mera esmena o una revisió de l'actual. El Partit Carlí de Catalunya interpreta la present avinentesa com l'oportunitat d'assolir un Estatut que respongui a una concepció de l'Estat espanyol que, tot i essent nova respecte de l'Estat-Nació jacobí actual, s'arrela en la gran tradició jurídic-política catalana construïda al llarg dels segles i que els carlins considerem irrenunciable i a l'ensem solució única de la problemàtica actual. Pensem que el problema polític bàsic de Catalunya consisteix en resoldre com ha d'ésser el seu encaix en l'Estat Espanyol.

En l'actual Constitució, l'Estat Espanyol està concebut en sentit jacobí com una suma d'individus obligats a acceptar un estat unitari construït en torn d'una visió política i d'una llengua que responen, en el millor dels casos, només a una part de l'Estat, la qual és interpretada no ja com una part contractant respecte de l'Estat comú, sinó de forma essencialista en tal manera, que sense altra alternativa ha d'ésser acceptada per les altres parts que es veuen coaccionades a renunciar a llurs tradicions, llengües, sistemes jurídics i concepcions del món.

L'Estatut com model d'autogovern de Catalunya dins de l'Estat que defineix l'actual Constitució, no pot ésser considerat com un pas important vers la fita de la plena recuperació de la personalitat política de Catalunya, d'acord amb la seva història, que la feu poble amb govern propi i segons llei pròpia i no dependent de cap altre i amb total capacitat per decidir per sí mateix respecte al desenvolupament de la seva existència.

Entenem que les raons que en el moment de la Transició aconsellaren limitar de moment la reivindicació dels drets històrics de Catalunya a l'establiment d'un Estatut d'Autonomia, per tal de possibilitar l'entesa de totes les forces polítiques per la instauració de les bàsiques llibertats democràtiques, resten avui del tot superades i cal aleshores propugnar sense retard el reconeixement de semblants drets.

Malgrat això, no es pot negar, de cap de les maneres, que no partim de zero, que existeix una realitat estatutària que ha conformat la societat catalana des de

principis de la dècada dels anys vuitanta del segle passat. Un Estatut que reflecteix el caràcter asimètric de l'autogovern territorial que conforma la Constitució, en reconèixer elements de diversitat. I l'existència d'una jurisprudència que considera que els drets històrics permeten aprofundir i singularitzar l'autogovern.

Les persones que constitueixen el poble de Catalunya tenen, ara, una oportunitat de reafirmar la seva voluntat democràtica de viure en pau, i defensar els valors polítics, socials, ètics i morals que han conformat i informat la nostra societat. Valors que van permetre que aquesta societat romangués alerta en la defensa de la seva personalitat i del seu tarannà.

Cal reconèixer l'Estat Espanyol com realment plurinacional i, en conseqüència, acceptar la igualtat inicial i radical de totes les parts que l'integren. Catalunya és una Nació, és a dir, una societat organitzada, amb una cultura pròpia, expressada principalment per la seva llengua, una tradició jurídica i una orientació econòmica cap a l'interior d'Espanya i els països mediterranis principalment. Si tota Nació, com a Cos Polític, tendeix a donar-se un Estat propi, aquest Estat, segons el pensament carlí, no cal que sigui privatiu, sinó que pot ésser compartit amb altres nacions i regions unides per vincles materials -la geografia i l'economia- i espirituals -la història de segles de convivència i substrats culturals de gran força unitària-.

Això comporta necessàriament que al contrari del que es feu amb l'actual Constitució i d'acord amb l'esperit que la domina, hereu directe del constitucionalisme racionalitzador de Cadis i de l'any 1836, el marc polític en què s'insereixin els pobles d'Espanya sigui conseqüència de l'acord d'aquests i no pas de la determinació d'una suposada nació espanyola que per tots els camins possibles ha tractat d'ofegar a les nacions espanyoles.

Són les nacions sobiranes, segons l'Història, les qui han de determinar els mecanismes constitucionals de tipus federatiu o confederatiu que permetin en bé de totes les nacions espanyoles, bo i conservant llur respectiva sobirania, realitzar les tasques profitoses pel bé comú de totes elles. El repte històric de Catalunya és avui el de liderar l'empresa d'aquest nou mapa polític d'Espanya.

Assolir noves fites en el nostre autogovern, al nostre entendre, requereix una reforma en profunditat de la Constitució de 1978, sense la qual no serà possible avançar en aquest sentit, ja que es mantindrà la teoria política de que és l'Estat el subjecte de la sobirania i aquest, en un acte de magnanimitat, en una descentralització de funcions delega competències a les Comunitats Autònomes.

Per la previsió constitucional, l'Estatut

és una norma especial, llei orgànica de l'Estat, que reconeix el dret a l'autonomia de forma particular i concreta per a cada territori, i estableix un marc jurídic específic que legitima l'autogovern en la mateixa existència d'un poble i d'una identitat col·lectiva, així com les institucions d'autogovern i les seves competències legislatives i administratives. Però, l'Estat manté la interpretació i aplicabilitat de l'Estatut., i l'ampliació de competències permeses a l'art.150.2 de la C.E. fent reserva de recuperar-les en el futur. Sense la modificació de lleis orgàniques, entre d'altres, la del poder judicial, del Tribunal Constitucional, dels cossos i forces de seguretat, del finançament autonòmic, electoral general, no es podrà incidir sobre la distribució de les competències o altres aspectes de l'autogovern.

Catalunya accepta, segons la nostra concepció, formar part plenament de l'Estat Espanyol, amb fraternitat i solidaritat amb els altres pobles que el componen. L'Estat, igualment que té l'obligació de garantir aquesta solidaritat, té el deure de defensar cada una de les parts constituents i contribuir a llur desenvolupament sense sotmetre'n cap d'elles a qualsevulla d'altra. Per consegüent, la natural distribució de competències entre l'Estat i Catalunya cal que es faci des d'aquesta perspectiva: Tot el que contribueixi al desenvolupament cultural, jurídic i econòmic de Catalunya sense perjudici dels altres pobles constituents de l'Estat, cal que es mantingui en mans de l'autogovern català i que s'apliqui en tots els nivells el principi de subsidiarietat: tot allò que pugui fer el municipi, que no ho faci la comarca o vegueria i el que aquestes puguin fer, s'entén amb els mitjans polítics i econòmics adients, que no ho faci la Generalitat i tot el que aquesta pugui fer, que no ho interfereixi l'Estat.

Cal també, en conseqüència del que hem afirmat, classificar en forma articulada els drets i deures de Catalunya respecte de l'Estat Espanyol, de les altres parts constituents, d'aquelles nacions o regions que per raons de vincles històrics, culturals i econòmics o de veïnatge hi comparteixi matèries determinades. Cal també explicitar la seva relació amb l'emergent Unió Europea, amb parts importants de la qual, per exemple l'arc mediterrani occidental, de Tolosa del Lenguadoc al Roine i la Ligúria i les illes, te vincles històrics, lingüístics i culturals especials.

Si cal modificar la Constitució per que s'hi pugui incloure aquesta visió federalista, o confederalista, igualitària i solidària entre tots els pobles de l'Estat, potser és arribada l'hora de fer-ho i resoldre així els contenciosos i malentesos existents, moltes vegades fomentats pel mateix estat centralista incapaç de voler observar amb actitud imparcial les característiques i els drets constituents de l'Estat Espanyol, anteriors en el temps i més radicals en llur essència que els que s'han volgut

imposar en capteniment unitarista -i per tant parcial- a la pluralitat del pobles d'Espanya.

Partint del reconeixement de que la sobirania rau en els pobles de les Espanyes, que tenen el dret d'autodeterminació, cal anar cap un Pacte Confederal que inclogui clarament el caràcter plurinacional, plurilingüístic -reconeixent caràcter general a l'oficialitat de totes les llengües- i pluricultural de l'Estat. Un acord on els fets diferencials com són les llengües pròpies, dret civil, foralitat i insularitat permetin vetar les disposicions que els hi afectin. Pacte que admeti la desaparició de les províncies en aquells pobles confederats que ho decideixin democràticament, que amplii els poders a favor de les parts federades incloent-hi la possibilitat d'establir llaços especials entre determinades entitats confederals i reformulant les competències del poder federal, o confederal, que implica l'assumpció de competències diferencials en àmbits com la llengua, la cultura, la política comunicativa, la seguretat interna i d'altres que es puguin derivar de les particularitats nacionals. Introducció del pluralisme en la composició i en els poders d'institucions com el Tribunal de Garanties Confederal, el Consell General del Poder Judicial i d'altres.

Noves situacions, col·lectives i les derivades del procés europeu, ens situen davant nous reptes que esperen solucions que ens permetin assolir els nivells de progrés econòmic que incideixin sobre el benestar de la societat catalana en un món més interconnectat i interdependent, que desitja pau i convivència, amb el que hauren de compartir part de la nostra sobirania sense cedir en la defensa de la cultura, la llengua, la identitat catalana i les seves tradicions jurídiques i culturals, ni rebaixar el nivell assolit per les nostres institucions d'autogovern.

Una proposta de pluralisme federal o confederal, dins d'un procés permanent de participació social que permeti la constant autovaloració com a persones i com a poble, sense la limitació de l'exercici d'autodeterminació, acte d'un sol dia, però amb l'exercici de l'autogestió, acte diari d'afirmació, de determinació, de compliment de deures i exigència de drets en relació amb les persones, amb Catalunya i la resta dels pobles del món. Un proposta, doncs, que no amaga la necessitat real de delegar part de la pròpia sobirania.

La nostra proposta és una constatació de la canviant realitat socioeconòmica, política, tecnològica i cultural, és una declaració de deures i drets, és una afirmació de decisió política, és la expressió de la nostra voluntat i tarannà, un compromís de construcció d'un nou ordre internacional on els organismes internacionals deixin de justificar la permanent agressió dels països més poderosos de la terra.

PROJECTE D'ESTATUT PER A CATALUNYA

Els Ciutadans i les Ciutadanes de Catalunya constituïts en Municipis i Vegueries es DECLAREN units en la República Catalana Democràtica Federativa i d'Autogestió Social i Política per un Pacte d'Unió Lliure i perpètua que volen estendre en Confederació amb els altres pobles de les Espanyes, i que formulen en les següents Clàusules:

Títol I: De la Nació Catalana

Article 1r

Catalunya és una Nació.

Catalunya es vincula voluntàriament per un acte lliure propi d'autodeterminació i de lleialtat recíproca

als altres Pobles de les Espanyes amb un Pacte de Confederació.

Article 2on

Els símbols de Catalunya (escut i bandera), estaran inspirats en els quatre pals Tradicionals catalans, mentre no s'acordi una altra cosa per les Corts o Parlament de Catalunya.

Article 3 r

Les llengües nacionals de Catalunya, són el català i l'aranès. Aquest és l'únic oficial a la Val d'Aran. El català és l'únic oficial a la resta del

territori. Tots dos són admesos com a llengua de comunicació entre les autoritats d'una i altra part.

Article 4t

Per assolir la nacionalitat catalana com a única o en concurrència amb una altra cal posseir la llengua catalana o l'aranès, de manera activa, de paraula i per escrit.

Article 5è

La informació de tota mena i els mitjans de comunicació de les Institucions públiques catalanes, seran exclusivament en català (o aranès a la Val

d'Aran).

Article 6è

El govern de Catalunya vetllarà per l'ensenyament en català o en aranès fora de Catalunya. Prestarà especial atenció a les colònies d'immigrants catalans establertes fora de Catalunya.

Títol II: De la personalitat de Catalunya i del seu territori.

Article 7è

Catalunya és una Comunitat Política Lliure, constituïda en Municipis i Vegueries per la sola voluntat de la societat catalana formada històricament i projectada vers l'esdevenidor.

Catalunya reivindica el seu propi territori no sols com l'espai de sa potestat pública i de la vigència de ses lleis sinó molt especialment com a propietat i heretatge col·lectiu dels catalans i part principal de llur riquesa col·lectiva, originada o transformada pel treball humà en via d'autogestió social i econòmica. Reclama de manera particular la propietat col·lectiva i l'acció popular en l'espai mediambiental i electromagnètic.

Article 8è

Catalunya, integrada històricament per lliure voluntat dins la Confederació de Repúbliques que formen els Països de la Corona Aragonesa, mantindrà els llaços de germanor amb elles i molt especialment amb les de llengua catalana i occitana sense límits culturals ni polítics alguns. Catalunya no renuncia a la rectificació de fronteres.

Article 9è

Catalunya és successora dels tractats internacionals subscrits per l'actual Estat espanyol hi compresa l'adhesió a la Unió Europea. Hi posarà les reserves oportunes o negociarà la modificació de llurs clàusules de manera d'adaptar-lo a les lleis de Catalunya i especialment als principis del federalisme i de la democràcia social, econòmica i política d'autogestió.

Títol III: De les persones individuals i col·lectives (socials)

Article 10è

Els drets i els deures naturals dels homes i de les societats són anteriors a les lleis i a la comunitat política.

Article 11è

Els ciutadans catalans són els subjectes primaris d'aquest Pacte d'Unió com a dotats de la comuna llibertat i autonomia per a consentir i pactar com a participants en el treball, la propietat, la riquesa i la cultura comuna garantits pel mateix Pacte.

El naixement, el treball, i la residència són els títols primaris per a l'estat de ciutadà.

Article 12è

Són catalans:

- Els nats a Catalunya.
- Els fills de pare o mare catalana.
- Els que adquireixin la condició de catalans per residència de deu anys amb manifestació expressa.
- Els estrangers que obtinguin carta de naturalització al territori de l'actual Estat Espanyol i declarin voler obtenir aquella condició, amb la limitació dels estrangers no comunitaris.
- Els estrangers que puguin provar dos anys de treball i residència a Catalunya, encara que no tinguin acreditada la seva situació.

científica i creació artística sens més límits que el principi de l'ordre públic inspirador de les lleis catalanes i el dret d'altri.

Article 17è

Es reconeix el dret a contraure matrimoni sense coacció exterior, si cal, pel reconeixement de la paternitat i per l'adopció, i als fills el dret als aliments i educació en el si de la família, sigui quin sigui el nucli familiar constituït.

Article 18è

Catalunya reconeix l'autonomia de la família en ordre a l'exercici dels drets i dels deures naturals inherents a la vida comuna i a l'educació tant religiosa, com moral, científica i cívica dels infants.

Les famílies tenen dret en quant a treball, habitatges, escolarització plena (inclusives guarderies) així com a una jornada de treball compatible amb la vida familiar; a obtenir l'ajuda dels municipis, de les vegueries i del govern de Catalunya, i el deure de secundar-les i de col·laborar amb elles en l'assoliment de les finalitats de la família a les que és prestat aquell suport.

Article 19è

És reconegut el dret i, d'acord a la llei, el deure dels homes d'associar-se a altres

homes per assolir totes les finalitats lícites de l'existència humana, i el de socors en cas de necessitat.

Article 20è

Les persones col·lectives, engendrades per la llibertat d'associació creadora, les comunitats i societats, les corporacions i les fundacions gaudeixen de tots els drets de les persones individuals que no siguin contraris a llur naturalesa i especialment d'autonomia normativa i organitzativa i d'autogovern

Article 21è

Són reconeguts el dret i el deure dels homes a l'educació dintre o fora de les llars, el d'informació, el de l'exercí una professió escollida lliurement i de treballar, segons les pròpies capacitats, el dret a la seguretat social i a l'assistència sanitària integral autogestionades i en cas d'insuficiència, subvencionades pels ens públics.

Tenen el dret i el deure de sufragi en les assemblees de les comunitats i societats de les que formin part.

Es reconeix el dret a la vaga i a l'ocupació col·lectiva pacífica de béns improductius com a última garantia del benefici just i de l'autogestió de l'economia.

Article 22è

Els homes i les dones que siguin ciutadans de Catalunya tenen el dret de conservar la ciutadania; a no ser subjectes d'extradició sinó d'acord als tractats i a les lleis, el deure d'acatar les lleis i ordres de l'autoritat legítima dictades d'acord a aquestes; el dret i el deure del sufragi; el dret d'ocupar les magistratures i els oficis públics en extensió conforme al principi d'autogestió, el deure

Catalunya, les Illes, i el País Valencià (Mapa de 1787, París)

Article 13è

Els homes i les dones, éssers individuals i socials, són sagrats, inviolables i lliures amb llibertat d'exempció de tota força estrangera i d'oportunitat positiva de realització personal, així com responsables de l'exercici de llur llibertat.

Article 14è

Tots els homes i les dones gaudeixen d'igual dignitat i llibertat, drets i deures fonamentals. Formen part del dret de Catalunya amb aplicació immediata en llur forma més extensiva i favorable les Declaracions de Drets de l'Home, dels Ciutadans i dels Treballadors contingudes en Pactes internacionals.

Article 15è

Són reconeguts els drets individuals a la vida humana i a la inviolabilitat corporal i anímica i el deure de preservar-les, a la immunitat de la consciència religiosa i de la ideologia, a la intimitat personal, honor, bona fama i pròpia imatge, al desenvolupament de la personalitat, a la inviolabilitat del domicili i a la lliure decisió de fixar-lo en qualsevol indret de Catalunya, a traslladar-se dintre o fora del seu territori, a no ésser detingut il·legalment, el dret de la legítima defensa i de resistència a l'opressió.

Els homes tenen dret a un medi ambient net i el deure de conservar-lo així com el de tractar bé als animals de tota espècie sense excepció.

Article 16è

Són reconegudes la llibertat del culte religiós, d'expressió, reunió i manifestació i de la recerca

de pagar els tributs i de prestar els serveis cívics consentits per llurs representants i el dret i el deure de defensar la pau.

Article 23è

Gaudeixen dels drets i estan subjectes als deures polítics esmentats, en condicions de reciprocitat, els ciutadans dels altres pobles confederats.

Article 24è

És reconegut als estrangers el dret d'asil.

Article 25è

Nacionals de Catalunya, confederats i estrangers gaudeixen del dret de petició a les assemblees i les magistratures i de rebre resposta d'elles i d'ésser oïts per les autoritats i els tribunals i demés garanties legals de qualsevol societat democràtica, com la de legalitat penal i de habeas corpus i el deure de cooperar amb les autoritats, especialment de l'ordre judicial.

Article 26è

És lliure la creació d'universitats i de centres d'ensenyament.

Les universitats establertes a Catalunya són, com a comunitats científiques, lliures i independents.

Els municipis, les vegueries i el Govern de Catalunya pel mandat de les lleis fundaran universitats i altres centres d'ensenyament, dotant-los d'un patrimoni o subvencionant-los a fi de fer-los accessibles a totes les persones sense excepcions.

Article 27è

És lliure la constitució i la gestió de les empreses econòmiques amb subjecció al principi d'autogestió, així com la federació d'empreses.

Estan subjectes a la planificació establerta a uns nivells superiors d'acord als principis d'autogestió, de subsidiarietat i també de solidaritat.

Amb caràcter subsidiari i provisional de l'autogestió plena de l'economia, i sense atemptar al front unit del treball, és lliure la constitució i la direcció de sindicats de treballadors, d'empresaris o mixtes, de cambres agrícoles i ramaderes, de comerç, indústria i navegació. Les societats cooperatives gaudiran en tot cas de l'especial favor de les lleis i de les administracions públiques.

Article 28è

La fundació i la direcció de partits polítics és lliure d'acord als principis de llibertat d'ideologia i d'autogestió social. Llurs dirigents estan sotmesos a l'autoritat de llurs afiliats i deuen respondre davant d'ells.

Els municipis, les vegueries i el Govern de Catalunya no podran subvencionar els partits polítics, sí, però permetre'ls l'ús del domini públic o de locals públics per a l'exposició de llurs idees i projectes

Títol IV: Del govern de Catalunya, dels Municipis, de les Vegueries i dels Tribunals

Article 29è

L'autoritat del Govern de Catalunya rau en la societat catalana unida en els Municipis i les Vegueries, i en el seu cim el Govern de Catalunya.

En el Parlament o Corts catalanes resideix el suprem poder legislatiu de Catalunya i el control del Govern, així com l'elaboració de pressupostos i el consentiment d'impostos. Constitueix el President del Consell de Ministres a proposta del President de les Corts o Parlament.

Els Municipis i les Vegueries de Catalunya gaudeixen d'autogovern, d'autonomia normativa i d'organització, del dret de posseir un patrimoni tant col·lectiu com privat, i d'exigir impostos i taxes. Estan sotmesos als deures que imposen el Pacte d'Unió,

els estatuts i les lleis envers llurs ciutadans i envers els ciutadans d'altres entitats territorials o comunitats polítiques de Catalunya o de fora de Catalunya i envers aquelles mateixes comunitats.

Article 30è

El Parlament o Corts Catalanes i les assemblees de municipis i vegueries seran escollits per sufragi universal. En virtut dels principis de democràcia real i d'autogestió política els elegits estaran vinculats a llurs propis electors per el mandat imperatiu i la revocació lliure.

Article 31è

Els Jutges i els Tribunals administren justícia sotmesos solament a les lleis del Parlament o Corts de Catalunya, als estatuts i ordenances dels municipis i vegueries i al d'altres disposicions de caràcter general.

Són independents, inviolables i inamovibles i no subjectes a instruccions. A fi de refermar llur independència, llurs emoluments seran satisfets a càrrec d'un fons consolidat pel qual vetllarà el Parlament o Corts de Catalunya.

Correspon al Parlament o Corts de Catalunya regular les relacions de servei de l'administració de justícia, controlar el seu bon funcionament i rebre les queixes que es puguin produir.

No es podrà apel·lar d'un Tribunal de Catalunya a un altre de fora d'ella. Catalunya tindrà el seu Tribunal Suprem.

Article 32è

S'institueix per a tota Catalunya un Tribunal de Garanties per a vetllar per la Observança de l'Estatut i dels drets i dels deures dels seus subjectes individuals i col·lectius.

Títol V: Dels Pactes de Confederació i de les Autoritats constituïdes en aquests Pactes

Article 33è

Els Pactes rau en la potestat pròpia de Catalunya i en el seu projecte particular i intransferible tocant a la unitat dels pobles de la Confederació.

Són celebrats per a l'augment de la llibertat, de la seguretat, del bé comú general i la solidaritat dels Pobles Confederats.

Article 34è

La llengua catalana serà una de les llengües de la Confederació en tot el territori d'aquesta.

La llengua o les llengües de comunicació convingudes, amb les Autoritats de la Confederació i els restants pobles confederats serà convinguda entre les parts amb preferència pel català.

Article 35è

Catalunya afirma la seva potestat plena com a comunitat política perfecta. Podrà, però, cedir competències a la Confederació, tot servant el principi d'enumeració taxativa de les cessions o de subsidiarietat i el de solidaritat.

Catalunya podrà, reservant-se'n la titularitat, confiar l'exercici de competències pròpies per un temps determinat a institucions de la Confederació i exercir per delegació les competències cedides, si es el cas, per la Conferència de la Confederació o per qualsevol dels seus membres a Catalunya.

Article 36è

Catalunya podrà establir, d'acord amb els restants membres de la Confederació un contingent armat per a la defensa de la Pau i de la Confederació.

Podrà autoritzar a les policies dels altres pobles confederats a exercir llurs funcions en territori català i pactar amb aquelles la creació d'una força comuna de seguretat.

Article 37è

El Govern de Catalunya podrà confiar a l'Autoritat de la Confederació, en part o per temps determinat, la celebració de tractats internacionals que la vinculin immediatament.

Article 38è

Catalunya podrà delegar a l'Autoritat de la Confederació la creació i el manteniment de missions diplomàtiques a l'estranger.

Article 39è

La Confederació no podrà imposar contribucions ni impostos, directes ni indirectes, als ciutadans i persones jurídiques de Catalunya.

Els Pactes de Confederació fixen els contingents que, d'acord als principis de subsidiarietat i de solidaritat, hagi d'aportar Catalunya a la Hisenda de la Confederació.

Article 40è

La direcció dels afers de la Confederació és confiada a una Conferència de Delegats o Ambaixadors dels Pobles Confederats que podrà funcionar en Ple o en Diputació restringida.

Els Delegats o Ambaixadors de Catalunya a la Conferència seran nomenats, instruïts, vigilats i separats lliurement per les Corts o Parlament de Catalunya i, no estant aquestes reunides, per la seva Diputació.

Article 41è

Contra els acords de l'Autoritat Confederal, podrà Catalunya oposar el veto o "passi foral".

Article 42è

Podrà Catalunya posar-se d'acord amb els altres pobles confederats per a garantia de llur més ferma unió i alhora de l'existència política pròpia, inconfusible i inalterable de la nació catalana, i, per a la creació de la figura del Defensor Federal o d'un col·legi de Defensors Federals comuns.

La solució dels conflictes entre Catalunya i la Confederació o entre Catalunya i un altre poble confederat s'encomanarà a Comissions paritàries nomenades de la part catalana de la manera ja prevista i de comissaris designats per l'altra part.

Article 43è

El Pacte d'Unió que regeix a Catalunya i els pactes subscrits per ella i que regeixen la

Confederació de la que formi part es reformaran seguint els mateixos procediments

observats per a establir-los en obediència als principis de potestat pròpia de la República

Catalana, de lleialtat federal entre els subjectes del pacte i de solidaritat i preservació dels drets dels homes, dels ciutadans i dels treballadors garantits en aquest Estatut.

S'exigirà en tot cas per a la reforma dels Pactes de Confederació el consentiment dels plenipotenciaris de Catalunya i el de les Corts Catalanes.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

El Govern de Catalunya defensarà la cultura, llengua i peculiaritats individualitzadores que constitueixen la personalitat pròpia i inalterable de la Val d'Aran en igualtat que les pròpies de la resta de la nació catalana.

A Sarrià, el 130 aniversari de la restauració carlista de la Diputació de Catalunya.